

SHINTO OCH ZEN

av ROBERT VON SANDOR

När man utövar någon budo och om man är intresserad av lite mera än bara "svett och trötthet" i dojon, stöter man förr eller senare på två japanska ord som är viktiga grundbegrepp inom budo.

Shinto och zen är de hörnstenar som ligger till grund för dels den japanska kulturens utveckling och dels den etiska och andliga ramen kring det som i västerlandet kallas för det "typiskt japanska".

Det är säkert många budoutövare som har försökt få ett fastare grepp om dessa två ord för att få en djupare kunskap om och kring den budo de utövar. Men säkerligen utan att lyckas nämnvärt.

I likhet med mycket annat i samband med Japan, har även dessa två begrepp en benägenhet att hölja sig i dunkla förklaringar, inte minst när man frågar japanerna själva. Västerlänningar gör ofta misstaget att tro, att någon kan ge svar på invecklade kulturella och religiösa frågor bara därför att han råkar vara japan. Frågor av detta slag ställs oftast till japaner som själva varken har kunskap eller språklig förmåga att ge adekvata och för västerlänningar förståeliga svar.

VAD ÄR SHINTO ?

Shinto är Japans nationalreligion. Före slutet av andra världskriget var shinto officiell statsreligion och den är fortfarande den fasta grunden till det moderna japanska samhället och dess utveckling.

Utan att veta någonting om shinto har vi ingen möjlighet att förstå japanen, varken i hans dagliga liv eller i hans uppförande och tankevärld.

Japanens logik, reaktioner och uppförande är genomsyrade av shinto-filosofi, -etik och -mytologi.

Det mest karakteristiska draget i shinto är dess grundsats att allt, gudar (kami) människor och hela naturen är födda av samma föräldrar och därför är allt av samma ursprung. Allt och alla är födda av samma gudomliga föräldrar (Izanagi och Izanami) och därför har allt och alla gudomlig beskaffenhet.

Denna grundsats har genomsyrat den japanska nationen sedan urminnes tider och det är ingen överdrift att påstå att inte bara den religiösa utan även det sociala livet styrs av denna föreställning.

I och med att allt och alla har samma gudomliga ursprung, blir den japanska respekten för levande och döda ting en logisk följd av shintos grundsats.

Detta förklarar såväl japanens högt utvecklade plikt känsla, som hans känsla av säkerhet, tillit och oräddhet i livets olika skiften.

Ovanpå denna grundsats utvecklades shintos invecklade filosofi som sedan komplicerades av att den rena shintoläran blandades upp med buddistiska och confucianistiska inslag. En intressant följd av shintos grundtes är att det inte finns någon skarp avgränsad skillnad mellan lärans mytologi och det japanska folkets historia. Dessa flyter in i varandra. Gudomliga gestalter är historiska personligheter och historiska personer upphöjes till gudomligheter efter sin död. En viktig följd av detta blir att på detta sätt etableras en "direkt släktled" mellan gudar och levande människor. I tacksamhetens anda och "familjekärlekens" tituleras gudomligheter som "föräldrar" eller "gudomliga förfäder" och på detta sätt intar japanen en både religiös men även respektfull-vänkskaplig familjeattityd gentemot sina förfäder både de "världsliga" och de "gudomliga".

Men shinto-gudomligheter är inte heller jämförbara med västerlänningens gudagestalter. De är inga gudar som härskar över människorna. Man tillber dem inte på samma sätt som gudar tillbedes i andra religioner. De är inga gestalter som man fruktar och som skall blidkas. De straffar inte den försurilige. Därför är det viktigt att man har klart för sig att shinto är ingen religion i den mening som vi är vana att tala om religioner. Visserligen är det frågan om en tro men inte på en absolut makt som härskar över människan, utan en tro på härstamning från gudar som måste respekteras och äras på samma sätt som barnen ärar och respekterar sina föräldrar.

Men som sagt härstammar allting från Izanagi och Izanami, det manliga och kvinnliga ursprunget till allting.

Därför har även djur, växter, berg, stenar, klippor, åskan, frukter, trä m.m. gudomligt ursprung och skall därför respekteras. Ordet shinto betyder ungefär "gudomlighetens väg" (man har även översatt mindre adekvat, "gudarnas väg") och med detta menar man den väg som människan skall vandra fram i gudomligheternas spår, släktled efter släktled.

VAD ÄR ZEN ?

Zen är en av de olika former som buddismen intagit. Den ursprungliga buddismen har splittrats upp på olika "grenar" och en av dessa kallas zen-buddismen eller helt enkelt zen. Ursprungligen kom zen från Indien till Kina och därifrån till Japan där den kom med tiden att sätta sin prägel på örikets kultur. Zen är inte heller en religion i den mening som vi menar gudadyrkan. Zen har ingenting att dyrka, den saknar ceremonier och

ritualer, den tror inte på någonting, varken före eller efter döden. Zen tror inte heller på själen vars välfärd skall ombesörjas av en högre makt och vars odödlighet är ett angeläget spörsmål för många troende.

Zen är helt fri från alla dogmatiska och religiösa påhäng och därför kan inte zen kallas för en religion.

Zen förnekar inte gud. Zen har helt enkelt inte ens en tanke över för en eventuell gud. På detta sätt diskuterar inte heller zen sin egen existens i förhållande till någon gudsföreställning. Därför är zen inte heller någon filosofi. Zen är helt enkelt människans ande. Zen är människan själv så som den är skapad i sitt ursprung utan konventioner, regler, konstgjorda föreställningar och påhittade lagar.

Zen är helt enkelt den impulsiva och intuitiva människoanden som fungerar och hand-

lar utan de hämningar som människan förvärvar under sitt levnadslopp.

SHINTO -ZEN -BUDO.

Såväl shinto som zen har satt sina djupa spår i allt budoutövande. Medan shinto bidragit med budons "yttre ram" s. s. etikett, pedagogisk metodik och en viss mytologi ger zen budos målsättning i och med att all budoutövning har zen som slutmål d. v. s. att ge människan sådana färdigheter att den handlar intuitivt och utan att försenas av tänkandets tidsödande process.

Budo är ett av zens "verktyg" att träna människan i det intuitiva handlandets konst. Inte därför att människan skall bli mästare i att exempelvis försvara sig själv eller att besegra andra, utan för att frigöra den av konventioner blockerade människoanden så att denna skall kunna leva ett "fullt liv"

SAMURAJEN från SÖDRA, eller

"RIDDAR ROLAND"

Foto: Göran Wingstrand

Det finns faktiskt i våra led en klubbmedlem, som började i klubben före Solveig och Lennart och fortfarande är aktiv. Vem är då denne "fossil"? Jo, klubbens ovärderlige kassör och tillika Kendo-kämp Roland Eriksson. Det är säkert inte många nybörjare som lagt märke till honom — trots erlagd avgift. Han kommer och går på sitt stillsamma, försynta sätt och sköter sina sysslor med en noggrannhet och plikt känsla, som gör honom helt oersättlig.

Samma uppskattning röner han i Svenska Budoförbundets Kendosektion, där han också fungerar som kassör sedan flera år.

Innan Roland gick över till Kendo sågs han träget på Judoträningen och han innehar ett mycket hedersamt 2 kyu i Judo. Nu är han klubbens högst graderade kendoka med sitt 1 kyu och tillika en av de absoluta topparna inom svensk Kendo. Redaktören och Södras ordförande, samt andra i klubbens angelägenheter insatta personer förenar sig i en önskan att Roland skall orka med oss i många år till.

